

עומקא דפרשה

אמירה להרבות בשיעורין

אמירה לצורך חולה וקטן

שער הציון

דבר שיש מתירין

עשיית נכרי לעצמו

גוי של שבת

פר' וישלח - בענייני אמירה לנכרי

בס"ד ערש"ק ט"ז כסלו תשע"ט

גדר עשיית נכרי לצורך עצמו

הרב דוד פרנקל

פסק השו"ע בסימן רע"ו ס"א לעניין גוי שהדליק נר בשבת. שאם הדליק לצורך עצמו, מותר לישראל להנות הימנו. ואם הדליקו לצורך היהודי, אסור לישראל להנות הימנו. וכתב האליה רבה (הובא בביה"ל ד"ה "לצורכו") וז"ל: "אינו יהודי שרצה לתקן נר של ישראל [דהיינו למחט את הפתילה] ונכבה בידו וחזר והדליקו, נראה לי דמותר, דזה הווי כמו לצורכו כיוון שנכבה בידו". כלומר שמכיוון שלא ציווהו היהודי לעשות זאת (דהווי איסור אמירה גמור כנפסק בס"י ש" ס"ב) ועשה זאת האיניו יהודי על דעת עצמו, וקרתה תקלה ונכבה הנר. אם כן אנו אומרים שהגוי מדליק לצורך עצמו מחמת מבוכתו שכיבה לישראל את הנר.

ויש לדון בזמננו כשכא גוי לבית היהודי, וראה נורה שאינה דולקת כראוי, ועל דעת עצמו הוציא את הנורה ושם נורה חדשה, האם נאמר שמכיוון שכיבה את הנר אנו מגדירים זאת שעשה את ההדלקה לצורך עצמו.

ולכאורה זה לא דמי להא"ר. דהא"ר מיירי בנר שאינו צריך לכבות כדי להדליקו אלא סגי לתקנו ע"י ניקוי הפתילה. ואם כן שכיבה את הנר, לא עשה זאת לצורך ישראל ולכן כשמדליק זה לצורך הגוי. אבל כאשר צריך לכבות כדי להדליק, אם כן הכיבו הוא לצורך הישראל והוא הדין ההדלקה היא גם כן לצורך הישראל ויש לאסור הנאה מהנר.

איברא דהביה"ל בס"ד (ד"ה "וכן") כתב מסברא כדביארנו, ומסקנתו היא דלפי הא"ר הנ"ל יש להתיר, וז"ל: "נראה לי דבעשית שלנו דדרך הוא לכבות הפתילה קודם שנותנים בו השמן מחדש, אם כן הווי הדלקה חדשה בשביל ישראל וכי"ש לדון בו להקל לפי מש"כהא"רדא"י שרצה למחוט ונכבה בידו וחזר והדליקו דמותר להשתמש לאורו, משום דהווי כמו לצורכו כיוון שכיבה אותו בידיים, אם כן הוא הדי בעניינו שכיבה אותו בידיים ועליו להדליקו שנית".

והוא חידוש גדול דהא שאני היכה שצריך לכבות לפני כדי לתקן הנר, שעושה אם כן הכיבו וההדלקה לצורך ישראל, ואמאי שרי. ויש לבאר שמכיוון שבלי הגוי היה לישראל אור, קלוש בכל אופן. הגוי מרגיש אשמה על כך שגרם לישראל לישב בחושך וכל מעשיו אינם אלא לצורך עצמו ולא לצורך ישראל.

ואם כן נהדר לדוכתין בעניין הנורה, שלפי זה יהיה מותר להנות מהנורה כי גם מבלעדי הגוי היה אור, קלוש אומנם ומחמת שהגוי כיבה האור עושה ההדלקה לצורך עצמו.

ולפי זה יש לחדש בכה"ג שהייתה הפסקת חשמל ונדלקו נורות חירום, ובא גוי והדליק את האור, וע"ז זה נכבו האורות חירום ונדלק האור הרגיל. שאם ידע הגוי שע"י זה שידליק האור יכבו הנורות חרות, זה נחשב כמו שעשה זאת לצורכו דמיכוון שגרם שלישראל לא יהיה כלל אור, מדליק את האור הרגיל לצורך עצמו. אכן כ"ז ניחא לעניין ההנאה ממלאכת הגוי, אבל ישנו עניין נוסף של חובת מחאה, והן אומנם שעושה זאת הגוי לצורכו, אבל עושה זאת בבית ישראל. והביא המשנ"ב בסימן רמ"ד סק"ל מחלוקת ט"ז וא"ר אי אכא חובת מחאה בכה"ג או לא. ולא הכריע המשנ"ב שם בעניין כאחת השיטות, ואם כן יש להחמיר ולמחות.

וע"כ דאה"נ שאם יראה את הגוי עושה זאת, יצטרך הישראל למחות בו. וכאן איירי לאחר העשיה, ועל זה הכריע המשנ"ב להתיר הנאה.

שימוש ב"גוי של שבת"

הרב אברהם לוי - ר"כ עוד יוסף הי'

כידוע שישנו מושג "גוי של שבת" שהיה נהוג בעיירות ישראל בארצות פזורים, וגם כיום בכל הריכוזים החרדים לדבר ה', ומשתמשים בו לקרוא לו כדי לעשות מלאכה עבור הישראל לצורך מצוה דרבים וכן במקום צער של קור וחום להפעיל המזגן וכן לצורך חולה ואפ"ל במקום חולי

המשך בעמ' 3

אמירה לגוי בדבר שיש מתירין אותו לישראל

הרב עקיבא אולמן

הערה

א. שו"ע סי' שיד ס"ז (סוף הסעיף) ושבירת פותחות של תיבות, יש מתיר ויש אוסר, ויש להתיר ע"י א"י. ומבואר במשנ"ב דשיטות המתירין סוברים דאין בנין וסתירה בכלים, ואף שהשו"ע (שם ס"א) סתם דיש בנין וסתירה בכלים, אפ"ה הביא השו"ע כאן שיטות המתירים, משום שבמקום שיש שיטות המתירים לישראל, מותר לעשות המלאכה ע"י גוי. ומקוה"ד הוא בטור שהביא דברי הסמ"ק שהתיר לפתוח פותחת החבית, וכו' הב"י דהטור הביא דין זה מהסמ"ק, כיון דהסמ"ק מסיים בה דנהגו להקל ע"י גוי, [ולא שבא לסמוך להתיר ע"י ישראל]. העולה, דכיון שיש מתירין ע"י ישראל לכתחילה, מותר לומר לגוי לעשותו. ודין זה נפסק ללא חולק.

ב. הרמ"א בס"י רג סעי' ה' כ' אסור לומר לא"י 'להחם' הקדרה ואם עשה כן אסור לאכלו אפילו צונן. והמג"א כ' דכוונת הרמ"א דלבד ממה שאסור לומר להניחו ע"ג האש משום איסור חזרה, אסור גם לומר לגוי להניחו אפילו סמוך לאש, ולדעת הרמ"א אם עבר ועשה כן התבטל אסור אפילו צונן, אמנם, המג"א כ' דבדיעבד יש להקל, דהלא תבטל לח שנצטנן סמוך לאש יש מתירין לכתחילה להניח במקום שיכול להגיע ליי"ב משום שאין ביטול אחר ביטול בלח, ובדיעבד אם עשה כן ע"י גוי, יש להתיר דבר שיש מתירין לעשותו לכתחילה ע"י ישראל.

ג. הביה"ל (שם סוד"ה להחם) הביא מהברכ"י (סי' שיח ס"א) בשם איזה אחרונים דעפ"י השו"ע בס"י ש"ד הנז"ל מותר לומר לגוי להחזיר תבטל סמוך לאש, שהלא לפי הרשב"א אין ביטול אחר ביטול בלח, אלא דסיים שם הביה"ל, "צ"ע אם יש לסמוך ע"ז, דמסימן זה לא משמע כן אך אם הוא לצורך שבת ואין לו עצה אחרת אפשר דיש לסמוך על זה.

ד. וכל המו"מ בזה צ"ע, הלא דברי השו"ע בס"י שיד שדבר שיש מתירין אותו לישראל, מותר לעשותו ע"י גוי, ללא חולק נאמר, וכן קי"ל כמב' לעיל, וא"כ קשה בתרתי, א' מאיזה טעם אסר הרמ"א בגוי שחיים תבטל שנצטנן לאכול בדיעבד, וב' גם להמתירים קשה למה התירו רק בדיעבד אחר שכבר עשה הגוי, וביותר על דברי הביה"ל דסיים צ"ע אם יש לסמוך ע"ז.

ה. ואין מקום לפרש דהמג"א הבין דגם המבואר בס"י שיד אין זה היתר אמירה לאינו יהודי, רק היתר בדיעבד, דמסתימת היתר נראה שהוא גם היתר לאמירה, וכן הוא להדיא בס' כלכלת שבת כ' (בסוף דיני אמירה לעכו"ם), וז"ל כל דבר שמחלוקת בין הפוסקים ד"א דאפילו שבות אינו, מותר לומר לעובד כוכבים לעשותו, וסיים, ולכן מותר לומר לעובד כוכבים להסיר החשוקים מחבית של מרקחת, ומבואר דהבין כפשוטו, דמותר לומר לעכו"ם לעשות מלאכה שיש מתירין לגמרי, והדרא קושיא לדוכתא.

ו. שו"מ שבתה"ל עמד בזה והקשה דלפי דעת המג"א דאף בלח ונצטנן לגמרי יש להקל בציוה לעכו"ם לעשות, א"כ כל חזרה ע"י עכו"ם מותר לאחר שיצטנן, דממ"נ אם משום בשול הלא אנו סומכים על גדולי הפוסקים [=הרשב"א] שמתירים לישראל להחזיר משום שאין באח"ב בלח אפילו אם נצטנן, ואם משום חזרה הא כיון דלא הוא אלא איסור דרבנן מותר לאחר שיצטנן, וסיים דכ"מ במ"א דלהלכה לא קי"ל כרמ"א ז"ל אא"כ צוה לעכו"ם להדליק האש. ודברי התה"ל"ד לכאורה הוא דלא כמשמעות המ"ב בס"י רג ס"ק צ ו-צו שסיבת האיסור הוא משום מעשה החזרה של העכו"ם ולא משום מעשה הדלקת האש, וצ"ע. וע"כ צ"ל שהחמירו בדיני חזרה לגבי אמירה לעכו"ם יותר מאשר שאר מלאכות, ואף שהוא גזירה דרבנן אי"ז גזירה לגזירה, ועיין.

אמירה לעכו"ם להרבות בשיעורין

הרב סיני פרלמוטר

שאלה: אדם הקורא לגוי בשבת שידליק אור עבור חולה או קטן בשבת באופנים המותרים ויש בפניו שתי אפשרויות או שידליק את האור בחדר בו שוה החולה בלבד או להדליק את המתג הראשי שידליק בבת אחת את כל חשמל הבית השאלה האם מותר ורשאי לעשות כן ושורש הגידון שהרי הפעולה בשתי האפשרויות היא אותה פעולה ממש הדלקת מתג החשמל אך התוצאה השנייה היא ריבוי בשיעורין והשאלה אם ריבוי מותר ע"י נכרי או אסור.

והנה בענין ריבוי בשיעורין פוסק הרמב"ם [הלכות שבת פרק ב' הלכה ח'] דחולה שהיה צריך שתי גרוגרות ולא מצאו אלא שתיים בשני עוקצין ושלש בעוקץ אחד כורתין העוקץ שיש בו שלש אעפ"י שא"צ אלא לשתיים כדי שלא ירבו בקצירה אלא יכרתו עוקץ א' ולא יכרתו שנים ומשמע מדבריו שדוקא ככה"ג מותר להרבות בשיעורים כדי שלא יכרות פעמיים אבל באופן שיש עוקץ עם שתי גרוגרות ועוקץ עם שלש יכרות העוקץ שיש בו שתיים ולא שיש בו שלש.

אמנם לענין שחיטה בשבת פוסק הרמב"ם שם [הלכה ט'] שהשוחט בשבת לחולה מותר הבריא לאכול ממנו בשר חי שאין בדבר תוספת כדי שנגזור שמא ירבה בשבילו ומשמע מהרמב"ם שאין חילוק אם שוחט לחולה עוף או בהמה גדולה או קטנה וגם חולה הצריך כזית בשר מותר לשחוט עבורו בהמה או עוף שיש בה מאה כזיתים ולא שייך בזה ריבוי בשיעורין וא"צ לחפש עוף קטן שיש בו כזית בשר בלבד וכלשונו "שאינו בדבר תוספת" וביאור החילוק בין קצירה ששייך בה ריבוי בשיעורין לשחיטה שאין שייך מאחר ובקצירה יש שיעור וכפסק הרמב"ם [שם פרק ח' הלכה ג'] הקוצר כגרוגרת חייב ובשחיטה אין שיעור אלא כל הנוטל נשמה חייב בין לבעל חי קטן או גדול וכלשונו הרמב"ם [שם פרק י"א הלכה א'] שהשוחט חייב ולא שוחט בלבד אלא כל הנוטל נשמה לאחד מיני ובהמה ועוף ודג ושרץ בין בשחיטה בין בנחירה או הכאה חייב ומבואר ברמב"ם שדיון זה שייך בכל מיני חיה ובהמה וכו' והיינו שאין חילוק בין ממת גדול או קטן ולכן אין שייך כאן תוספת וריבוי בשיעורין ומותר הבריא לאכול [ואפשר שיהיה מותר גם לכתחילה ובמכוון לשחוט עבור החולה בהמה גדולה בכדי שישאר לבריא לאכול ממנה ויל"ע עוד בדבר] ולשונו האור שמח דבקצירה דבעי שיעור באוכלין אם כן המלאכה לא תלויה בעוקץ אלא באוכל הנקצר א"כ כי מפיח בשיעורא חייב אבל נטילת נשמה דחייבו בכל שהוא וא"צ כזית דהחייב הוא על הנשמה שנוטל לא על השיעור שמת ע"י הנטילה לא שנא בין עוף קטן או שור הבר כולוהו חדא ולא שייך בהא ריבוי בשיעורין.

ועתה נשוב לענינו האם שייך איסור ריבוי גם בגוי, מצינו בגמ' [עירובין סח ע"א] הווא ינוקא דאישתפון חמימיה נשפכו מים חמים שהיו נצרכים לתינוק לצורך המילה, אמר להו רבא נישיליה לאימיה אי צריכה נחים ליה נכרי אגב אימיה. ומבואר בתוס' [גיטין ע"ב ד"ה אע"ג] ונראה דלא יתכן לומר דנחים ליה ע"י ישראל דע"י ישראל היה אסור להרבות בשביל קטן... אבל ע"י עכו"ם ניחא דשרי להרבות ושמא דוקא לצורך המילה הוא דשרי אבל לצורך דבר אחר אפילו ע"י עכו"ם אסור להרבות.

וכן פוסק הרמ"א בסימן ש"ח סעיף ב' דכתב שם השו"ע אבל המבשל לחולה אסור לבריא או לחולה שאב"ס דחיישנין שמא ירבה בשבילו ומוסיף הרמ"א ואפילו בשל ע"י אינו יהודי אסור בשבת אמנם יש מקום לחלק שדוקא בבישול וכה"ג שמוסיף מים עבור הבריא אסור אפי' ע"י נכרי וכתוס' בגיטין הנ"ל אך בשאלה הנ"ל שעושה פעולה אחת בלבד ובה נדלק החשמל בכל הבית שמא ככה"ג יהיה מותר להעשות ע"י נכרי אמנם בישראל העושה מלאכה לא ראינו חילוק זה בין אם עושה פעולה אחת או יותר וכמו שהזכרנו לעיל שאסור לקצוץ עוקץ שיש בו הרבה תאנים יותר ממה שצריך לחולה אך בעכו"ם שמא יש לחלק ולהקל ככה"ג [עיי' באור שמח פרק י"ח מהלכות שבת הלכה א' וכן בספר אורחות שבת בבירורים שבסוף הספר סימן י' שמאריך בדבר] וניתן לתת טעם בחילוק זה עפ"י דברי האו"ש בביאור הרמב"ם שמחלק בין קצירה לשחיטה שבקצירה אסור הריבוי כיון ששייך "שיעור" משא"כ בשחיטה שיש איסור במעשה ולא בשיעור ועפ"י אפ"ל בעכו"ם שאין שייך אצלו "שיעור" אלא "מעשה" בלבד ובבישול שמבשל עוד ועוד שייך ריבוי במעשה ואסור אך בדבר שהפעולה היא שווה יהיה מותר בגוי אפי' כשיש ריבוי בתוצאה ולכן יהיה מותר לקצוץ עוקץ עם ג' תאנים לקוץ עוקץ א' עם ג' תאנים ואף להדליק מתג חשמל של כל הבית שהמעשה הוא אחד ואין כאן ריבוי מעשה. ויל"ע בדבר.

אמירה לנכרי להדליק לצורך חולה וקטן

הרב יעקב פישר

א. מותר לומר בשבת לא"י לעשות תבשיל לקטן שאין לו מה לאכול [סי' שכ"ח סי"ז בהגה (הוציאים הנדפסים שם אינם מכוונים וכדעייור בהוצאות החדשות של הש"ע)] והטעם כי בסתמא דינו ככה"ג כחולה שא"ב סכנה. ודוקא שאין לו תבשיל אחר, אבל כשיש לו יאכיל אותו ממנו ולא יאמר לא"י. ואם הוא קור יחממונו כנגד האש במקום שאין היד סולדת בו [ב"י בסס"י ש"ז (ע"ד האגור) דפשוט. והיינו דל"א דלגבי קטן ל"ג כלל] (ואם חימום ככה"ג לא יספיק בכדי שהקטן יוכל לאכול מותר לומר לא"י שיחממו).

ב. וה"ה האמירה לא"י להדליק אור לצורך קטנים [סי' רע"ו ס"א בהגה ע"פ המרדכי] מותרת דוקא כשהקטן צריך לזה הרבה [מ"ב שם מבהגר"א ומטי" כי היכי דל"ת מהני הלכות דלק].

וכן לענין שידליק כדי לחמם את המקום לצורך הקטן זהו רק בארצות הקרות [ש"ע שם ס"ה שנסתייע המט"י בס"א הנז"ל] או ביום הקר בשיעור שהקטן בסתמא יצטער בו אפילו כשכבר יהיה מלוכש היטב כפי מה שיש להם [ע"ד מ"ש הב"י בדיון ההוא].

וכן לענין שיחמם הא"י מים אפילו בשביל תינוק ממש [ע"פ מה שציין בבהגר"א שם לגמ' בעירובין (סח סע"א) ור"ל כפי תורא שותור"פ (שם) והתוס' (בב"ק פ: ד"ה אומר) לשי"ב בה"ג. וע"ע שם בחי' הריטב"א ושי"ב בע"א].

ג. שיעור קטנות בכל הנ"ל: כשהוא קטן ממש [כן מסתברא לפמ"ש שהגר"אוהט"י שבמ"ב דלעיל, ע"ש והבן]. והיינו בעניני אכילה, כל זמן שהקטן צריך מאכל מיוחד [כמ"ש כן בערוה"ש ס"י של"ח ס"ב, ובקצוה"ש ס"י קל"ד בדה"שק"ח (הובא' בש"ש"כפ"ל"ז ס"ב. וע"ע בפסק"ת ס"י שכ"ח ס"י"ז)] ובדרך כלל השיעור הוא עד בן שתיים או שלש שנים. [בחזו"א (או"ח ס"י ג"ט ססק"ג) כ"כ (הו"דבפסק"ת שם) אבל ז"א כלל לעלמא (שכ' בחזו"א שם בסק"ד) אלא רק לענין חלב דמירי התם]. [וכ"ד מור"ד הגרמשי"ק]. [עע"ש בקצוה"ש שמ"ה שהיכאדהקטן מפחד בחושך ויל"ל. וע"ע בשו"ת חלקת יעקב חיו"ד ס"י ט"ז בא"ד]. [עמ"ש בע"א בשו"ת מנחת יצחק ח"א ס"י ג"ח (ובש"ש"כ שם עפ"ד), וראייתו ל"מ. ע"ע מ"ש באור לציון (ח"ב פל"ו ס"ד) ואין הכרח (דשפיר"ד להדפו' סתמו כיון דבאמת אין שיעור קבוע לפי שנים). וע"ע בשלח"ה שלהגרשו"א בס"י שכ"ח סי"ז סק"ל ב.].

ד. גם לצורך חולה [ש"ע ס"י שכ"ח סט"ו וסי"ז ע"פ הגמ'] ויולדת [ע"י בסי' ש"ל ס"ד] והתינוק, נראה שהאמירה לא"י מותרת רק כשאי אפשר בהיתר [דמסתמתהב"י דלעיל משמע דאין טעמו משום דלצורך קטן חידוש הוא כדנפק"ל לפ"ד דהגר"א והמט"י שבמ"ב דלעיל אלא דסברא היא בכ"מ]. לפעמים נכבה האור וצריכה להניק את בנה, ולפמשינ"ת אם יש אור מספיק המגיע מבחוץ (אפילו בחדר פנוי אחר מהבית) אסור לומר לא"י להדליק האור.

ה. נכרי הבא להדליק ע"פ משנ"ת, כדי להתיר שגם לאחרים יהנו ממלאכתו לכ"ע"ש לומר לו שזהו לצורך חולה (וכיו"ב דלעיל) [ע"פ מ"ש במ"ב בסי' רע"ו ס"ק ל"ט. ע"פ הש"ע בסי' שכ"ה ס"ו. ע"ש. (מור"ה)] אך תלוי כי יש שני מצבים: א' כשצריכים להדליק או להפעיל כגון מכשיר או בית מנורה, בזה מסתבר שא"צ לומר לגוי כלום [כיון דבסתמא מובן גם לעושהשעיקר הצורך הוא בשביל אדם אחד. ומה שיודע ששייך שישמשו גם אחרים ה"ז כעין טפל, ע"י מ"ש בבה"ל שם בס"ב (ד"ה א) מהמאירי ע"פ הגמ'. וכו' כיון שלא אומרים לנכרי עבור מי אין מכוין הוא בשביל החולה, ל"ק, דבזה ניחא כעיקר סברת המלכים אמניך דלק' דע"ד המבקש הוא עושה. (והסכים מור"ה)]. ב' כאשר הנכרי ידליק אור בחדר הנמצאים כמה אנשים וכיו"ב, בזה יש לומר לו כנ"ל [ודלא מ"ש בס' מלא"א (פ"ה ס"ה) הנז' דהנכרי ע"ד המבקש הוא עושה (מור"ד הגרמשי"ק)]. (עוד פקפק מור"ד שפעמים שהישראל המבקש עצמו מתכוין גם לצורך אחרים. ועיקר טענה זו שייכא כשמדליק הנכרי בפעולתו הרבה מכשירים ובהרבה בתים, כמו שמצוי כשנכבה הגנרטור השכונתי (ועמ"ש לקמן ע"ד כשאפשר בל"ז). וגם בזה י"ל ע"פ הנז"ל].

ו. נכרי הבא להדליק ע"פ משנ"ת מפעולת ההדלקה מפעיל הרבה אורות או מכשירים חשמליים (כמו שמצוי כשנכבה הגנרטור השכונתי ומדליק המתג הראשי) יש לומר לו שמקודם שיזיז שאר המתגים שאפשר בכדי שלא יעשה מלאכות נוספות שלא לצורך המותר. [ויש לי בעיקרא דדינא ספק גדול, כי הנה לגבי ישראל העושה כן לצורך חולה שיי"ב סכנה כבר כ' בשש"כ (פל"ב סס"ו) כי צריך לנהוג כנ"ל כדי שלא להרבות בשיעורים ובמלאכות ממש (כדצייד הגרשו"א ז"ל שהו"ד שם), אך בנ"ד בחשאב"ס מנ"ל דעדיף שהנכרי יזיז מתג מוקצה (כדהו' בשלמי יהודה פ"ב ס"יב בשם המנח"י, וכ"כ לפמ"ש בפ"י ע"ב ה' ב' בשם הגרשו"א) קודם ההדלקה רק כדי שלא ירבה במלאכות ע"י פעולתו, דלמא ע"י נכרי עדיף שכאשר אינו צורך החולה ממש לא יעשה לפני הפעולה הנצרכת כלום ואח"כ יזימניה אתי צורך החולה ומתיר עשיית הפעולה ע"י הנכרי עם כל תוצאותיה. וצ"ע. אלא דלהלכה יש לנהוג לומר לו כנ"ל (וכהוראת מור"ד הגרמשי"ק) כיון שיי"א דמוקצה שרי ע"י נכרי (הט"ז בסי' ש"ח סק"ז) אע"פ דהעיקר לדינא ל"כ וכדהביא במ"ב בסס"י ש"ז סקע"ז].

[אין לאסור הזזת המתגים למצב כיבוי משום שותר להחזו"א (ג,ט), ע"ש ובמכתביו שבמנח"ש ח"א ס"א ענ"א שבמהד"ח). דלמבדד שמא בנ"ד שיע"י נכרי עדיף שישלטל מוקצה כנ"ל וכמ"כ שיעשה משא"ל (ע"י) בש"ע שטוח, ובמ"ב בסס"י רע"ח) כדי שיע"ז לא יעשה מלאכה גמורה. גם ועיקר, דלפי דרכנו דינו של החזו"א מיוסד ע"ד הירושלמי (בפ"ז משבת רה"ב) דמבו' שם דכיון שיש יצירה חשובה מאוד ודאי ששייכת לאיסור תורה משום איזו מלאכה, וכ"ז שייך דוקא כשקיים זרם חשמלי ולא כשמונתק. (וע"י) במנח"ש שם בפנ"א שבמהד"ח, ובח"ב סס"י י"ח ובאבול"ש צ"ש בר"מ פ"א)].

שימוש ב"גוי של שבת"

המשך מעמ' 1

שאינו בו סכנה, [ו"א שגם ההדליק אור שכבה לצורך גדול], ודין זה מיוסד ע"פ כל הכללים בדיון אמירה לנכרי שיש שם תנאים מיוחדים מתי לקרוא לגוי ומתי אסור, וישנם חילוקים רבים בין מנהג האשכנזים לספרדים בזה, ישנם אופנים שמוותר לומר לו בפירוש לעשות מלאכה אפי' בלא רמז, וישנם אופנים שאסור לומר לו לעשות מלאכה אלא רק לרמוז לו, וגם בזה ישנם ב' אופנים של רמז, שרמז בדרך ציווי אסור. אולם לכו"ע אין שום היתר לומר לו לעשות לו מלאכה דאורייתא שאין בה צורך רבים או עבור אדם בריא, כגון לחמם לו מים בגב בשבת לשתיה חמה או לשם רחיצת פניו ידיו ורגליו, ונבאר כאן מהו המושג "גוי של שבת".

והנה מובא בספרי הפוסקים שכל הדין שמותר להשתמש בגוי בשבת נאמר דוקא כשמעסיקו במשכורת וקובע עמו סכום מסויים לכל מלאכות שבת שעושה והוא בגדר קבלנות או סכום מסויים על כל מלאכה שעושה (שו"ע סי' רמ"ד סי"א וסי' רנ"ב סי"ב וסי' רמ"ו סי"ב ובמשנ"ב ובביה"ל שם) וישנו תנאי נוסף שיעשה המלאכה בבית ישראל בצינעה ולא בפרהסיא. (שו"ע סי' רמ"ד סי"א-סי"ב והאחרונים שם).

ובדרך כלל מה שראינו גוי של שבת הוא במקומות ציבוריים לצורכי רבים ולצורך מצוה גדול וכמו שמובא בשו"ת רב פעלים ח"ב סי' מב שהתיר להעסיק גוי שתפקידו להדליק נרות בית הכנסת ולכבותם אחר התפילה, וגם בליל שבת לאחר התפילה היה מכבה ובבוקר היה מגיע מוקדם להדליקם שוב, וכן ע"ז הדרך, והלא איסור הבערה אסורה מן התורה לכל הדיעות, והדבר נעשה בבית ישראל ואעפ"כ התיר לעשות ע"י גוי משום שהגוי אדעתא דנפשיה קעביד, דכאשר עושה את המלאכה הוא לפני התפילה ולאחר התפילה שאין שם ישראל והיגיון עושה בפרהסיא, וממילא הוא מלאכת גוי בצינעה, וגם ישנם עוד כמה צירופים שם להקל בזה משום שהו צורך מצוה דרבים דבלא זה לא יוכלו להתפלל, ואע"פ שלא פוסקים כדעת בעל העיטור בזה שכל בה"ל מילה דף מט ע"א שמותר לומר לגוי לעשות מלאכת דאורייתא לצורך מצוה, עכ"ל, המשנ"ב ו"פ פסקו להקל כדעת העיטור בצורך **מצוה דרבים**, כגון שנקרע העירוב של העיר, שמותר לקרוא לגוי לתקנו משום מצוה דרבים וכן בכל מקום שיש עוד צירופים להקל פוסקים כדעת העיטור, אבל בסתם מצוה לא פוסקים כדעת העיטור.

וחזינו מהכא דכל מה שהתיר הרב פעלים הוא רק באופן שיש צורך מצוה דרבים ובצירוף כל הנ"ל, אבל לא סגי לן בזה שמקבל משכורת חודשית על הכיבו וההדלקה, שבזה לבד אסור לכו"ע להעסיק הגוי בזה, ולכן יל"ע מהו ההיתר לקרוא לגוי של שבת על כל מלאכה אפילו כשאין שום צרכי רבים או צורך גדול. ומ"מ שאם שכח לכבות המנורה של המקרא או במקרים החדשים הדיגיטליים שכח לסדרו בע"ש, פשוט שאין לקרוא לגוי [א"כ יש ילדים קטנים שמוכרח בשבילם מזון שנמצא במקרה]. ומה שצריך לסעודת שבת יכול לבקש משכנו.

וכל זה לפי טעמו של הרמב"ם, שאיסור אמירה לנכרי בשבת הוא שלא תהיה השבת קלה בעיני הבריות, דאם נתיר אמירה לגוי במקום שקובע עמו שכר על כל מלאכה ומלאכה, אע"פ שהגוי אדעתא דנפשיה קעביד עכ"ל יבוא כל אחד ויקרא לגוי לכל מלאכות שבת, וא"כ בטלת כל תורת שמירת שבת כהלכתה.

והנה בס' מנוחת אהבה ח"א פ' טז - ח' כ' שאם שכח להדליק האש בכיריים או שכח להכניס את תקע החשמל של הפלטה או של התנור בשקע שבקיר, ואע"פ שיכול לרמוז דרך סיפור דברים באופן שיבין וידליק את האש או יכניס את התקע לשקע, עכ"ל אין דרך זו מועילה, הואיל ואסור ליהנות מהתבשילים שהתחממו. כיון שעושה לצורך ישראל, ואפי' יזמין הגוי לאכול עמו התבשיל, אין זה מועיל, שבודאי עיקר מעשה הגוי נעשה לצורך ישראל, ומ"מ במקום שיש **גוי מיוחד לשבת**, שסיכמו עמו שיקבל סכום כסף מסויים על כל פעולה שעושה לצורך ישראל בשבת, אפשר להקל בזה לספרדים ליהנות מן התבשילים שהתחממו, שהגוי על דעת עצמו עושה, אולם בס' ילקו"י שבת ח"ב עמ' רלט' לא מסכים לזה וס"ל דכיון שנעשה בבית ישראל, יש לאסור כמו שמוכח מדברי השו"ע סי' רמ"ד סי"ה יעו"ש, ואע"פ דאדעתא דנפשיה קעביד, עכ"ל לדעת הרמב"ם יהיה אסור לעשות כן דאית איכא לגזירה שלא תהיה השבת קלה בעיני הבריות ויביא כל אחד גוי וישלם לו לעשות כלהמלאכות.

והיוצא למעשה שלכתחילה בודאי יש להחמיר בזה וכמש"כ בילקו"י בזה, מ"מ בשעת הדחק שאין לו אוכל אחר או הזמין אורחים שהוא מצוה דרבים ובצירוף ההיתר אדעתא דנפשיה קעביד יש להקל בזה כמש"כ במנוחת אהבה הנ"ל וכ"פ בס' ודבר דבר פ"ו סעי' טז'. אכן במקום שיש **צורך גדול** או **מצוה דרבים** או **במקום חולי קצת**, מותר לכל הדיעות בין לאשכנזים ובין לספרדים לקרוא לגוי שבת, אולם כשאין צורך מיוחד או צורך מצוה דרבים וכל מה שמזמינו הוא אך ורק לצורך הנאת עצמו ויכול להסתדר בלעדיו, בזה יש להחמיר לא לקרוא לו אע"פ שמשלם לו, ואפי' שעושה כן בצינעה בבית ישראל, ובזכות שמירת שבת כהלכתה נזכה לנחלה בלא מיצרים מתוך עושר ואושר לעבודת הש"ת.

לרפואת ראובן בן מרינה הי"ו לברכה והצלחה
מתוך בריאות הגוף והנפש אכ"ר

פער הליון

אמירה לנכרי שבות

תנן בשבת פט"ז (קכא). נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה. ופירש רש"י - רבנן גזור על אמירה לנכרי משום שבות. ונתפרש בגמ' לק' קג. ופירש"י שם דהמקור מהמשנה הנ"ל. (וכן בעירובין סז: ב"ק פ: וב"מ צ).

והטעם שאין אומרים לו אל תכבה מבוואר בגמ' שם מפני שלדעת עצמו הוא עושה, ופירש"י דאפילו שידוע שנוח לו לישראל, מ"מ הוא להנאת עצמו מתכוון, שידוע שלא יפסיד.

והטעם דלא חיישינן שעושה בשביל ישראל, כ' בס' הרי בשמים (וישלח) עפ"י מה שהביא רש"י (לג,ד) מהספרי, אמר רשב" **הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב**, אלא שנכמרו רחמינו באותה שעה ונשקו בכל לבו. דמה ענין "הלכה" כאן, אלא שהיא הלכתא בדיון זה שכיון שעשו שונא ליעקב לכן ודאי שנכרי אדעתיה דנפשיה עביד.

אבל בכל אופן אחר שעושה מלאכה לצורך ישראל, אסור משום אמירה לנכרי גם כשאומר לפני שבת (שו"ע ז,ב), וכן אסור לרמוז בשבת בדרך ציווי (שם), ואפילו בתנועות ידיים (ח"א סב,ב). וכשעושה פעולה חיובית בשל ישראל יש גם חיוב למחות בו שלא יעשה (מ"ב רעו,יא). ואם עשה מלאכה עבור ישראל אסור ליהנות ממנה עד מוצ"ש (ז,ב). [ולכן רמיהו בדרך סיפור מותרת רק לכיבוי אור וכד' שאין איסור בהנאה].

טעם וגדר האיסור

ודבר דבר - רש"י בע"ז (טו). כ' שהאיסור משום ממצוא חפצך ודבר דבר, דיבור אסור. וכל החו"י (מט) דאמנם ממצוא חפצך הוא איסור דאורייתא לגבי שכירת פועלים (עי' שבת קנ. ורש"י), אבל אמירה לנכרי בזה אינה בכלל ודבר דבר דאורייתא אלא מדרבנן. ועיי"ש שהק' למה הוצרכו חז"ל לאסור אמירה לנכרי, הא בלא"ה אסור משום ודבר דבר. ובאמרי בינה (דיני שבת יב) ביאר דכיון שאיסור אמירה לנכרי הוא גם קודם שבת בזמן דל"ש איסורא ודודר דבר. ועוד שהרי אף במקום מצוה אסור וזבה אינו בכלל ודבר דבר.

שליחות - רש"י בשבת (קגג). כ' שהאיסור מפני שהנכרי הוא שלוחו. וכ"מ ברש"י בדף קכא. (ובגליוה"ש ציין להק' מרש"י בע"ז). וכך נקט רעק"א לדינא שהאיסור משום שליחות (דיש שליחות לנכרי לחומרא), וכ"כ בס' החיים לרש"ק. ועיי' חת"ס (שבת קג). שהביא קו' שו"ת פנ"י לד' הראשונים שיש שליחות לנכרי להחמיר, אמאי הוצרכו לאסור אמירה לנכרי, תיפול דשלוחו כמותו. ות"י הבית מאיר (סי' ד) דלענין למען ינוח לא שייך שלוחו כמותו כיון דגופו של ישראל ניח.

גזירה שלא יעשה בעצמו - הרמב"ם (פ"ו ה"א) כ', ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן.

ועיי' ישועות יעקב (שז סק"ג) וכע"ז בקוב"ש (ביצה אות מט) דישנם ב' ענינים באיסור אמירה לנכרי, הא' משום שהנכרי עושה המלאכה בשליחותו של ישראל, והוי כאילו ישראל עושה הדבר הזה, דאע"פ שאין שליחות לנכרי מ"מ גזרו בזה. והב' דכשם דאסור לאדם לעשות מלאכה בעצמו מן התורה, כמו"כ אסור לומר לנכרי עשה מלאכה, מטעם דהאמירה בעצמה אסורה דהדיבור אסור. (ולכא"ו תליא בטעמים הנ"ל).

אסמכתא מהתורה

נאמר בפר' בא (יב,טז) "כל מלאכה לא יעשה בהם", ופירש רש"י אפילו על ידי אחרים. ויסודו במכילתא (פסחא פר' ט), כל מלאכה לא יעשה בהם. לא תעשה אתה ולא יעשה חברך **ולא יעשה גוי מלאכתך**. ועיי' ברמב"ן שהק' על רש"י, ואח"כ הביא המכ"י וכל' שבודאי היא אסמכתא בעלמא שבאו לאסור מדבריהם אמירה במלאכת שלנו, וסמכו אותה למקרא הזה. וכ"כ בעלי התוס' (דע"ז, הד"ז וריב"א) דהוא אסמכתא לאיסור אמירה לנכרי.

אמנם הסמ"ג (ל"ת עה, הובא בב"י רמז,ג) כ' דמשמע מכאן שאסור לישראל להניח לגוי לעשות מלאכתו בין ביו"ט בין בשבת **דאורייתא**, ואף די"ל שהיא אסמכתא אבל לשון הפסוק מוכיח שהיא דרשה גמורה.

עוד ב' מקורות מצאנו, שכ' בפ"י ר"ח פלטיאל בפר' משפטים (כג,יג) "ובכל אשר **אמרת** אליכם תשמרו", מכאן אסמכתא דאמירה לגוי שבות, דסמין ובכל אשר אמרת אליכם תשמרו, ושמעתי אבי מו' ז"ל שאמר בשם מורי זקני הר"ר שמואל מפלייזא דאסמכתא **"שבת לה' אלקיך"**, שבות לה' אלקיך, מה הקב"ה שבת ממאמר גם אתה כן.

ותלוי בזה גם מה שנח' האחרונים לגבי אמירה לנכרי שיאמר לנכרי אחר, שהחז"י (סי' מט וגג) כתב דחשיב שבות דשבות ושרי. אך העבודת הגרשוני (סי' מט) אוסר משום שהכל נחשב שבות אחת.

וכ' בתשובה מאהבה (ח"ב שבת סי' שז), ובאמרי בינה (שם) דתליא בפלוג' בטעמי האיסור, דאם אסור משום לא יעשה לכם, אין חילוק אם עושה ע"י גוי אחד או ע"י שאומרים זל"ז.

תימח

אי בב"ק פ ע"ב הלוקח בית בארץ ישראל כותבין עליו אונו אפילו בשבת, ומבו' שם דהיינו שאומר לנכרי ועושה ואע"ג דאמירה לנכרי שבות היא משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן. ויש שפי' בזה מה שנא' בפר' וישלח ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה, ואי' בב"ר שהגיעו בע"ש בין השמשות ולכן שבת מחוץ לעיר, וא"כ קשה היאך קנה את השדה בשבת, אלא ע"כ שקנה ע"י נכרי ומותר משום ישוב א"י.

אכן יש להעיר ע"ז שמפורש במג"א סי' שו ס"ק יט בשם הריב"ש והרא"ש דאסור לקנות בשבת, אלא רק כשקנה מע"ש אז מותר לומר לעכו"ם לכתוב בשבת. [וכ"מ ברמב"ם פ"ו הי"א]. כלומר דמה שהתירו אמירה לנכרי משום ישוב א"י הוא דוקא כשהקנין היה מע"ש.

הרב עזרא סופר

איבעיא

ק"ל דצרכי חולה שאין בו סכנה, אומר לאינו יהודי לעשות (שו"ע או"ח שכ"ח י"ז), ואפילו במלאכה דאורייתא, ולא רק צרכי רפואתו אלא לכל צרכיו, כגון לבשל לו וכו' (מ"ב שם ס"ק מ"ז). ולפ"ז בחולה שהגיע לבית חולים, ולאחר טיפול ראשוני שוחרר מבית החולים בליל שבת, ואין לו היכן להישאר, וזקוק הוא למיטה וכו' - התירו לו לנסוע לביתו ע"י נהג גוי, בתנאים מסויימים (וכגון שביתו בתוך י"ב מיל ואין בו תחומין דאוי, והגוי יפתח ויסגור את דלתות הרכב משום שמדליק ומכבה נורות וכו' וכו'). ויעויין שש"כ פרק ל"ח סעיף י"ג, מלכים אומניין פרק ה' סעיף ט' ועוד ואכמ"ל.

ויש להסתפק כשיש לפניו נהג ואינו מכיר אם הוא גוי או יהודי, והנהג עצמו טוען שהוא גוי - האם יאמין לו וייעע עימו לביתו. ובפרט כשאין לו שם אלא נהג מונית, שרוצה להסיעו - ואולי חשוד לשקר כדי לקבל תשלום על הנסיעה (ופשוט שאין נאמנות לגוי, אשר פיהם דיבר שווא וימינם ימין שקר. אלא שאם הוא גוי הרי א"צ לנאמנות, והחשש הוא שמא הוא ישראל מומר, וגם הוא לא יהא נאמן).

ואת"ל שלא יהא נאמן, מה הדין כשהנהג טוען שיכול להוכיח - ע"י מלאכה בשבת - שהוא גוי (כגון שבמכשיר הפלאפון יש לו תמונה של תעודת הזהות שלו, ושם יראה ששמו אינו יהודי) - האם להסכים שיעשה מלאכה זו כדי להוכיח שאינו יהודי.

הרב יצחק קדמון

תגובות

לגליון תק"ג - לידת בת

מש"כ הרב י. ברייזנר לדון למה אין מברכין הטוב והמטיב על לידת הבת, דמאי שנא מקנה כלים חדשים ותיריך כיון דבת לא הוה קנין ככלים. אולם לכאוי הקושיא במקומה עומדת. דהנ"ל הביא דברי הרשב"א דהא דמברכין הטובה"מ על לידת הבן כיון דיש בו הנאה ותועלת להבעל וגם לאשה. דהוה להו חוטרא לידא ומרה לקבורה, דהיינו דיש לאשה ולבעל הנאה בבנה, ע"י שלאחר הרבה שנים תצטרך משענת ועזרה בהליכה, ועוד הנאה שהרך הגולד ידאג לה לעתיד על הקבורה. הרי חז"ל קבעו לברך הטוב והמטיב גם אם עיקר התועלת תבא רק בעוד עשרות שנים.

ולפי זה עדיין צריך להבין למה לא מברכין על לידת הבנות, שבזמנינו עוזרות בבית ויש לאשה הרבה תועלת והנאה. ואין להקשות דא"כ למה כתוב בגמ' דווקא בן ולא כתוב בת. ד"ל דבימי חז"ל הבנות התחנתו עוד בקטנותן, ובאמת לא קיבלו כ"כ תועלת מהם, ועוד שבימי חז"ל היו שפחות או משרתות. ודוחק לומר כיון שבימי חז"ל לא בירכו, השתא נמי לא, דהרי כמה כלים חדשים מברכים גם מה שלא היה בימי חז"ל. וצ"ע.

הרב ישראל וייס

במה שכתב הרב צבי רותן לדון אם אבי הבת יוצא בברכת שהחיינו שמברך חברו על ענין אחר, ע"י שו"ת כתב סופר או"ח ס' כ שבמקום ספק, שהחיינו דמצוה פוטר פרי חדש, וכן להיפך כמו שמצינו בסי' ת"ר בענין יום ב' דר"ה, אולם הב"ח בתשובה סי' קלב' כ' בשם המרדכי סי' תשס"ו שאם מקדש ביו"ט על יין חדש פוטר בברכת שהחיינו שבקידוש, ומדייק מכאן הב"ח דמהני אפ"ל לכתחילה ולא רק במקום ספק וכ"כ הכה"ח סי' רכ"ה אות יח' שברכת שהחיינו על מצוה פוטר פ"ח א בגד חדש, ומשמע מדבריו אפ"ל לכתחילה.

הרב א. לוי

מה שפלפל הרח"י יולז שנחלקו הסוגיות מה היה הנס בעיבור דינה, שלגמ' נדה (לא). נתחלפו העוברים. ולגמ' ברכות (ס). נהפך מזכר לנקבה. ובענ"ד לא הבנתי למה לא לפרש כפשוטו, שבגמ' בברכות הרי יש ב' תירוצים בביאור מש"א רב שדינה נהפכה לבת. א. אין מזכירין מעשה נסים. ב. שהיו בבת אחת ובתוך מ' יום אפשר לשנות בלא נס. מפורש שרק לתירוץ הראשון היה נס. וא"כ י"ל שהנס היה שנתהפכו העוברים כבתיוב"ע וכבמהרש"א בנדה מפענח רזי בישוב הגמ' שם. ודינה שנולדה בסוף מלאה, היא מהזרע הראשון שאצל רחל. ולתירוץ הב' אכן לא התחלפו עוברים אלא נהפך נקבה משלב בלתי מוכרע בלא נס.

הרב יצחק ליסצין

לגליון תק"ב - גדלות בשנים

במה שכל' בשער הציון כמה טעמים משבת מקבלת עול מצוות בגיל י"ב, יש להוסיף עוד טעם שמב' בהעמק דבר (בראשית ג, ז) דמשום שחווה אכלה מעץ הדעת לפני שאכל אדם הראשון, לכן הנשים מקדימות להחכים לפני הגברים. אולם כיון שחווה אכלה רק מהענבים עצמם ואדם שתה את היין שהוא תמצית הפרי, לכן בהמשך הגברים מגיעים לחכמה גדולה יותר. ובוה מיושב ג"כ החילוק בין איש לאשה.

הרב זיו שצ'לקה

דרושים חברותות לזמן חורף:

נושא	מקום	שעה	טלפון
משנה ברורה	סלבודקה אור החיים	לפני הנץ רבע שעה	0548420656
גמיש		6.30-7.30	0504-109-395
שיעור גמרא בעיון		בוקר	0533-123-476
פרק חזקת הבתים ג' פ"ח וראשונים בהספק	ברכפלד	סדר א'	0504-117-055
חומש / משנה / נ"ך	נאות שמחה	9.30-10.30	0548468589
גמרא	מודיעין	9.30-12.30	0548462992
קנין הלכה	גמיש	7.30-10.30	0527665995
גמיש	נתיבות המשפט	7.30-7.45	0533138854
גמיש	גמיש	7.30-8.30 פעם בשבוע	0548456965
גמיש	בהכ"נ אונגוואר גרין פארק	10.00-13.00	0527-171-075
גמרא	חשמונאים	10.00-11.00	0527180889
מס' נדה דף ליום	זכור לאברהם	10.00-13.00	0533117900
גמ' עיון	היכל יצחק	11.00-13.00	0533142059
ריבית במסגרת כולל	בוקר ואחה"צ		0583-259-807
גמרא מסכת קידושין	גמיש	11.00-14.00	08-9111-088
דף היומי	נאות שמחה	10.00-13.00	0548-468-589
גמיש	אזור בית אבא	16.00-17.30	0548593364
דף היומי	בית תפלה	15.30-16.15	0527-180-526
עירובין טו"ש ע"פ קנין הלכה	בהכ"נ נאות שמחה	סדר ב'	0583-254-561
ריבית במסגרת כולל	בוקר ואחה"צ		0583-259-807
פרק ארבע אבות בעיון	נאות שמחה	16.00-19.00	0548-416-249
גיטין פרק השולח	פונביץ' שדי חמד	16.00-19.00	0548-487-793
מסכת שבת פר' הזורק	בית הכנסת בויאן	סדר ב'	0548-454-813
גמיש	גמיש	19.15-22.15	0527177760
לימוד קליל	גמיש	22:00-20:00	0533159551
דף היומי	ברכפלד	21.00-22.30	0527126563
שבת בעיון קל	גמיש	30.21.00-23	089791487
דף היומי	אוהל תורה ברכפלד	21.00-23.00	0527126335
מעוניין ללמד	גמיש	ערב	0548463235
גמיש	גמיש	ערב	0548417939
גמיש	גמיש	ערב	0583-287-249
טור ב"י שו"ע הלכות עירובין	ברכפלד (גמיש)	ערב	0533137740
בית תפילה	גמיש	00.00-2.30	0527-117-048
דף יומי ירושלמי פאה	גמיש	גמיש	0527171260
יומא	כולל בית אבא / אוה"ח	גמיש	0527122518
גמ' נדרים / שבועות	גמיש	גמיש	0527693109
שיעור לבעלי בתים	גמיש	גמיש	0527689157
גמרא	גמיש	גמיש	0527619839
גמרא ברכות	גמיש	גמיש	0583276113
ברכות	גמיש	גמיש	0548461687
טור ב"י הלי שבת	נאות הפסגה	שבת אחה"צ	

לקביעת חברותא התקשר עכשיו: 0533-15-46-95 והשאר הודעתך

נושאי הגליונות הקרובים בס"ד

וישב - ברכת הגפן
מקץ - דיני חנוכה

ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא
בדוא"ל: a740700@gmail.com עד יום שלישי בלילה

כבתי, ע"ד יום א' בתיבה שעי"א אזה"ס בית יוסף, בצירוף הוצ' הקלדה [10 ש' לעמוד]

להנצחות
ופרטום בגליון:
052-7678393

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות
בכל ערש"ק, יש לשלוח בקשה לכתובת:
a740700@gmail.com